

PRÍLOHA 1 :**VÝPOČET KOMPENZAČNÝCH PLATIEB ZA HOSPODÁRENIE
V ZNEVÝHODNENÝCH OBLASTIACH**

Vypracoval: Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva (VUEPP) Bratislava

Základom pre výpočet vyrovnávacích príspevkov boli výsledky z FADN (Trvalý výberový súbor pre zisťovanie vlastných nákladov za SR) PRV SR 2004-2006, ktoré boli aktualizované o :

- mieru inflácie každoročne 2 %,
- kompenzáciu príspevkov na úrovni 87,5 % (ako rozdiel medzi HPH a nákladmi faktorov).

Hrubá pridaná hodnota je vypočítaná ako tržba mínus variabilné náklady. Variabilné náklady tvoria náklady za: osivá, hnojivá, krmivá, chemické ochranné prostriedky a liečivá.

Tržba = predané množstvo * realizačná cena

HORSKÉ OBLASTI

Rozdiel HPH z priemeru SR:

Z hrubej pridanej hodnoty (priemer rokov 2001,2002) za SR je odpočítaná hrubá pridaná hodnota (priemer rokov 2001,2002) za HO.

Hrubá pridaná hodnota za SR: 7 126 Sk/ha

Hrubá pridaná hodnota za HO: 2 043 Sk/ha

(1) Rozdiel HPH z priemeru SR: $7\,126 - 2\,043 = 5\,083$

Úspora nákladov: rozdiel nákladov faktorov z priemeru SR:

Súčet vybraných nákladov za SR (priemer rokov 2001,2002): osobné náklady, odpisy HIM, nájomné za pôdu

Súčet vybraných nákladov za HO (priemer rokov 2001,2002): osobné náklady, odpisy HIM, nájomné za pôdu.

	SR	HO
Osobné náklady	2 565	2 284
Odpisy HIM	808	674
Nájomné za pôdu	183	15
Vybrané náklady spolu	3 556	2 973

Osobné náklady tvoria: priame mzdové náklady a odmeny, sociálne náklady

(2) Rozdiel vybraných nákladov : $3\,556 - 2\,973 = 583$

Základ kompenzácie: rozdiel medzi HPH a nákladmi faktorov:

(1)– (2) = $5\,083 - 583 = 4\,500$

OSTATNÉ ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI

Rozdiel HPH z priemeru SR:

Z hrubej pridanej hodnoty (priemer rokov 2001,2002) za SR je odpočítaná hrubá pridaná hodnota (priemer rokov 2001,2002) za OZO.

Hrubá pridaná hodnota za SR: 7 126 Sk/ha

Hrubá pridaná hodnota za OZO: 4 091 Sk/ha

(1) Rozdiel HPH z priemeru SR: $7\,126 - 4\,091 = 3\,035$

Úspora nákladov: rozdiel nákladov faktorov z priemeru SR:

Súčet vybraných nákladov za SR (priemer rokov 2001,2002): osobné náklady, odpisy HIM, nájomné za pôdu

Súčet vybraných nákladov za OZO (priemer rokov 2001,2002): osobné náklady, odpisy HIM, nájomné za pôdu.

	SR	OZO
Osobné náklady	2 565	2 099
Odpisy HIM	808	593
Nájomné za pôdu	183	55
Vybrané náklady spolu	3 556	2 747

Osobné náklady tvoria: priame mzdové náklady a odmeny, sociálne náklady

(2) Rozdiel vybraných nákladov : $3\,556 - 2\,747 = 809$

Základ kompenzácie: rozdiel medzi HPH a nákladmi faktorov:

(1)– (2) = $3\,035 - 809 = 2\,226$

OBLASTI SO ŠPECIFICKÝMI ZNEVÝHODAMI Rozdiel HPH z priemeru SR:

Z hrubej pridanej hodnoty (priemer rokov 2001,2002) za SR je odpočítaná hrubá pridaná hodnota (priemer rokov 2001,2002) za ŠZO.

Hrubá pridaná hodnota za SR: 7 126 Sk/ha

Hrubá pridaná hodnota za ŠZO: 4 683 Sk/ha

(1) Rozdiel HPH z priemeru SR: $7\,126 - 4\,683 = 2\,443$

Úspora nákladov: rozdiel nákladov faktorov z priemeru SR:

Súčet vybraných nákladov za SR (priemer rokov 2001,2002): osobné náklady, odpisy HIM, nájomné za pôdu

Súčet vybraných nákladov za ŠZO (priemer rokov 2001,2002):osobné náklady, odpisy HIM, nájomné za pôdu.

	SR	ŠZO
Osobné náklady	2 565	1 996
Odpisy HIM	808	701
Nájomné za pôdu	183	77
Vybrané náklady spolu	3 556	2 774

Osobné náklady tvoria: priame mzdové náklady a odmeny, sociálne náklady

(2) Rozdiel vybraných nákladov : $3\,556 - 2\,774 = 782$

Základ kompenzácie: rozdiel medzi HPH a nákladmi faktorov:

(1)– (2) = $2\,443 - 782 = 1\,661$

SKRATKY

- ZO** – Znevýhodnené oblasti
HO – Horské oblasti
OZO – Ostatné znevýhodnené oblasti
ŠZO – Špecificky znevýhodnené oblasti
HPH – Hrubá pridaná hodnota
HIM – Hmotný investičný majetok
** – bežné ceny roku 2001, 2002

VÝPOČET KOMPENZAČNÝCH PRÍSPEVKOV PRE JEDNOTLIVÉ SUBKATEGÓRIE LFA

Podkladom pre výpočet kompenzácie za hospodárenie v LFA boli ekonomické výsledky hospodárskych subjektov za roky 2001, 2002 z FADN. V predchádzajúcej časti je uvedený spôsob výpočtu a výška priemernej kompenzácie pre kategóriu horských oblastí (H), ostatných znevýhodnených oblastí (O) a oblastí so špecifickými nevýhodami (S).

Keďže dáta z FADN neumožňujú objektívne vypočítať príspevky 18 subkategórii (pre nedostatok respondentov) diferenciacia bola vykonaná na základe výnosovosti poľnohospodárskej pôdy.

Výpočet vyrovnávacích príspevkov v subkategóriách LFA vychádza z porovnania výnosovosti pre každú kategóriu (H, O, S) a subkategóriu (H1-H4, O1 – O4, S1 – S6) a priemernej kompenzácie pre kategórie H, O, S. Priemerná výnosovosť a priemerná kompenzácia v kategóriách (H, O, S) predstavuje 100%. Výnosovosť jednotlivých subkategórii (H1-H4, O1 – O4, S1 – S6) sa porovnávala s výnosovosťou kategórii (H, O, S). Percentuálna zmena výnosovosti subkategórie oproti výnosovosti kategórie predstavuje percentuálnu zmenu vyrovnávacieho príspevku subkategórie oproti priemernej kompenzácii (H, O, S), pričom táto je opačná. To znamená, že ak je výnosovosť subkategórie zvýšená oproti kategórii, vyrovnávací príspevok je znížený a naopak.

Na príklade výpočtu kompenzácií v horských oblastiach (H) je možné vysvetliť systém väzieb medzi kritériom výnosovosti pôdy v bodoch a percentom kompenzácie v subkategóriách.

Pre kategóriu (H) a subkategóriu (H1-H4) bola vypočítaná priemerná výnosovosť pôdy. Úroveň výnosovosti pôdy sa porovnávala medzi kategóriou (H) a subkategóriami (H1-H4).

Pre každú subkategóriu bol vypočítaný percentuálny podiel z priemernej kompenzácie kategórie (napr. v H1 podiel výnosovosti pôdy na H je $90\% = 10,12b./11,37b.$).

Zníženie percenta výnosovosti pôdy v subkategórii oproti základnej kategórii znamená zhoršenie podmienok pre hospodárenie. Preto percento kompenzácie je vyššie ako 100% (t.j. v H1 je kompenzácia $(100 - 90\%) = 10\%$, $10 + 100 = 110\%$) a vyrovnávací príspevok na ha je vyšší ako priemerná úroveň kompenzácie v horských oblastiach ($110\% * 4\,081 \text{ Sk/ha} = 4\,489 \text{ Sk/ha}$). Ak je percento výnosovosti pôdy subkategórie vyššie (H3, H4) oproti základnej kategórii (H), v takom prípade je úroveň vyrovnávacích príspevkov adekvátne znížená.

	H	H1	H2	H3	H4
Priemerná výnosovosť v bodoch	11,23	10,12	11,35	12,41	14,16
% výnosovosti horských oblastí	100%	$10,12/11,23=$ 90%	$11,35/11,23=101$ ≈100%	$12,41/11,23=$ 110%	$14,16/11,23=126$ ≈125%
% kompenzácie	100%	$(100-90)=10$ $10+100=$ 110%	$(100-100)=0$ $0+100=$ 100%	$(100-110)=-10$ $-10+100=$ 90%	$(100-125)=-25$ $-25+100=$ 75%
Kompenzácia Sk/ha	4 081	$4\,081*110\%=$ 4 489	$4\,081*100\%=$ 4 081	$4\,081*90\%=$ 3 673	$4\,081*75\%=$ 3 061

Analogickým spôsobom boli vypočítané kompenzácie v ostatných znevýhodnených oblastiach, kde základom pre výpočet vyrovnávacích príspevkov bola priemerná výnosovosť pôdy O (24,09 bodov) a priemerná kompenzácia v O 2 019 Sk/ha.

V oblastiach so špecifickými nevýhodami bola priemerná výnosovosť 28,45 bodov a priemerná kompenzácia 1 507 Sk/ha.

V subkategóriách O1/3, O4/1, O4/2, O4/3 a S5 je základné kritérium výnosovosť menšia ako 27 bodov, ale výška vyrovnávacích príspevkov je rôzna.

Zdôvodnenie:

Do O1/3 sú zaradené obce, ktorých výnosovosť je od 22 do 27 bodov a ich priemerná výnosovosť je 24,55 b. t.j. 102% priem. výnosovosti ostatných znevýhodnených oblastí (O). Výška vyrovnávacieho príspevku je 100% priemernej kompenzácie – 2 019 Sk/ha.

Do O4/1 sú zaradené obce Banskobystrického kraja, ktoré nie sú zaradené do predchádzajúcich subkategórií H a O. Okresy, v ktorých sa nachádzajú tieto obce nespĺňajú demografické kritériá, ale sú splnené na úrovni kraja. Ich výnosovosť je však veľmi nízka (18,68 b.). Priemerná výnosovosť v O4/1 je 77,56% O. Od tohto sa odvíja aj úroveň vyrovnávacích príspevkov – 2 422 Sk/ha (120% priemernej kompenzácie v O).

Do O4/2 sú zaradené obce niektorých okresov Prešovského kraja. Ani tu neboli splnené demografické kritériá na úrovni okresov, preto sme zlúčili niekoľko susediacich okresov spolu. V obciach, ktoré spadajú do tejto subkategórie sú pôdy málo kvalitné, ktorých priemerná výnosovosť je 17,32b., čo je 71,89% priemeru kategórie O. Vyrovnávací príspevok je zvýšený o 30% oproti priemernej kompenzácii na 2 624 Sk/ha.

Do O4/3 sú zaradené obce okresu Košice-okolie. V tejto subkategórii bolo splnené kritérium výnosovosti iba na úrovni okresu. Preto tu je výnosovosť oproti ostatným subkategóriám O1/3, O4/1 a O4/2 najvyššia (24,66 bodov t.j. 102,4% priemeru O). Výška vyrovnávacieho príspevku (1 897 Sk/ha) je na úrovni 95% priemernej kompenzácii O.

Do S5 sú zaradené obce, ktorých výnosovosť je od 6 bodov do 27 bodov. Priemerná výnosovosť obcí v tejto subkategórii je 20,48 bodov, čo je 71,8% priemernej výnosovosti oblastí so špecifickými nevýhodami. Výška vyrovnávacieho príspevku je zvýšená o 30% oproti základu kompenzácie v S (1 507 Sk/ha) a predstavuje 1 959 Sk/ha.

Rozdiel O1/3 (s výnosovosťou 22 – 27 b.) a S6 (s výnosovosťou 6 – 27 b.) nevyplýva len z rôznej úrovne výnosovosti O1/3 (24,55 b.) a S6 (20,48 b.), ale aj z rôznej priemernej výnosovosti O (24,1b.) a S (28,45b.) a tiež z rozdielneho základu kompenzácie O (2 019 Sk/ha) a S (1 507 Sk/ha).

METODIKA STANOVENIA HOMOGENIZÁCIE ÚZEMIA V LFA Horské oblasti čl. 50, odst. 2a, 2b

Do horských oblastí boli zaradené aj také obce, ktoré jednoznačne nespĺňajú navrhované kritériá. Takéto obce sa nachádzajú vo vnútri horských oblastí alebo bezprostredne na ich okraji. Počet homogenizovaných obcí je 25 s výmerou 7 278 ha.

Ostatné znevýhodnené oblasti

Homogenizácia ostatných znevýhodnených oblastí bola uskutočnená na okresnej resp. krajskej úrovni v takých prípadoch, keď boli splnené podmienky všetkých troch kritérií súčasne:

- výnosovosť < 80% národného priemeru
- hustota obyvateľstva < 72 obyv./km²
- podiel poľnohospodárskych pracovníkov na ekonomicky aktívnych > 12%.

Homogenizácia ostatných znevýhodnených oblastí v O4/1 sa týka Banskobystrického kraja s počtom obcí 137 a výmerou 83 506 ha, v O4/2 sa týka okresov Bardejov, Humenné, Medzilaborce, Snina, Stropkov, Svidník, Vranov nad Topľou s počtom obcí 200 a výmerou 78 313 ha, v O4/3 sa týka okresu Košice-okolie s počtom obcí 10 a výmerou 4 542 ha.

V prípadoch použitia kritéria TTP resp. obilniny homogenizácia nebola uskutočnená.

ZNEVÝHODNENÉ OBLASTI – VÝNOSOVOSŤ POĽNOHOSPODÁRSKÝCH PÔD**Využitie hodnotenia poľnohospodárskeho pôdneho fondu výnosovou metódou pre stanovenie znevýhodnených oblastí**

Východiskovým kritériom pre zaradenie poľnohospodárskej pôdy do znevýhodnených oblastí bola výnosovosť poľnohospodárskej pôdy ako ekonomická kategória hodnotenia pôdneho fondu. Stanovenie výnosovosti poľnohospodárskych pôd vychádza z integrácie dlhodobých informácií o poľnohospodárskom pôdnom fonde prostredníctvom bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek BPEJ. Sústava BPEJ predstavuje charakteristické kombinácie základných, v dlhodobom časovom horizonte stabilných vlastností určitých úsekov poľnohospodárskeho územia, ktoré sú vzájomne odlišné a poskytujú aj rozdielne produkčné a ekonomické efekty.

BPEJ sú označované 7 miestnym číselným kódom:

- 1.a 2. číslica vyjadruje príslušnosť ku klimatickému regiónu daného sumou teplôt nad 10° C, priemernou ročnou teplotou, priemerným ročným úhrnom zrážok, pravdepodobnosťou suchých vegetačných období, vlhových podmienok a pod.
- 3.a 4. číslica predstavuje kód hlavnej pôdnej jednotky, ktorá je charakterizovaná genetickým pôdnym typom (černozeme, hnedozeme a pod.),
5. číslica predstavuje kód svahovitosti povrchu a expozíciu svahu ku svetovým stranám,
6. číslica predstavuje kód skeletovitosti (kamenitosti) a hĺbky pôdy
7. číslica vyjadruje kód zrnitosti pôdy (piesočnaté, hlinité, ílovité a pod.).

Týmto jednotkám zodpovedajú aj údaje o produkcii poľnohospodárskych plodín, ktoré sa môžu v daných prírodných podmienkach a pri obvyklej agrotechnike pestovať a o nákladoch potrebných na pestovanie týchto plodín.

Databázu spravuje a aktualizuje Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy a Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva. Postup stanovenia bodovej hodnoty výnosovosti pôdy je v svojej podstate obdobný ako v Nemecku alebo Rakúsku. Hodnoty výnosovosti BPEJ v našom poňatí sa do značnej miery približujú výnosovému pomernému číslu (Ackerzahl) v Nemecku.

Pre indikáciu produkčnej schopnosti pôdy boli použité výnosy hlavných poľnohospodárskych plodín pestovaných v SR (obiloviny, kukurica, cukrová repa, zemiaky, repka, krmné plodiny a trávne porasty) na základe výsledkov dlhodobého sledovania vplyvu pôdno-klimatických podmienok pre všetky BPEJ.

Výnosy hlavných poľnohospodárskych plodín, vrátane trávnych porastov boli vyjadrené pre BPEJ, podľa vhodnosti ich pestovania a na základe výsledkov dlhodobého sledovania vplyvu pôdno-klimatických podmienok na výnosy plodín. Údaje o dlhodobých výnosoch pre dané pôdno klimatické podmienky boli poskytnuté špecializovanými výskumnými pracoviskami rastlinnej výroby. Zároveň boli stanovené a uplatnené koeficienty zníženia týchto základných výnosov pre prípad extrémne kamenitých pôd, pre svahy a ich expozíciu k juhu v teplých, suchých regiónoch a k severu v chladných, vlhkých regiónoch.

Podiel jednotlivých plodín v štruktúre plodín pre jednotlivé BPEJ zodpovedá optimálnym agroekologickým zásadám (napr. nemožnosti pestovania niekoľko rokov po sebe zemiaky na jednom pozemku, cukrovka je zastúpená v repárskej oblasti, zemiaky v zemiakarskej oblasti, na plytkých pôdach v horskej oblasti a v zamokrených ťažkých pôdach sú výhradne trávny a pod.).

Pre indikáciu výnosovosti pôdy z ekonomického hľadiska bola produkcia pripadajúca na ha určitej BPEJ vyjadrená v cenách hlavných poľnohospodárskych plodín. Na základe dlhodobých relácií tržných plodín a s prihliadnutím k reláciám cien v EÚ stanovil Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva tržné ceny jednotlivých plodín., dosiahnuteľné v daných regiónoch. Ceny objemových krmív boli odvodené z tržných cien krmnej pšenice a jačmeňa. Prevodovým mostíkom bola užitá hodnota, t.j. obsah metabolizovanej energie v jednotlivých krmivách. Pomocou týchto cien a hektárových výnosov plodín bola vyjadrená hodnota produkcie na ha pre jednotlivé BPEJ.

Na druhej strane boli na základe dlhodobého sledovania vlastných nákladov na hlavné poľnohospodárske plodiny vyjadrené náklady na 1 ha, potrebné na dosiahnutie daného výnosu plodiny. Bola využitá korelácia medzi priemernými nákladmi a ha výnosmi danej plodiny. Objemy vstupov (hlavne dávky hnojív) zodpovedajúce tendenciám znižovania negatívneho vplyvu

poľnohospodárstva na životné prostredie. Tiež bolo zohľadnené zvýšenie nákladov na hospodárenie na svahoch a pôdach kamenitých pomocou koeficientov, stanovených pre jednotlivé plodiny.

Rozdiel medzi hodnotou produkcie z 1 ha v Sk pri danej štruktúre plodín a daných ha výnosoch a súhrnom vstupov pre ich výrobu bol nazvaný **Hrubý ročný rentový efekt**. Celkové rozpätie hrubého ročného rentového efektu (od -1.071 Sk/ha do 7.214 Sk/ha) sa stalo základom pre stanovenie bodovej (indexovej) hodnoty poľnohospodárskej pôdy. To znamenalo prevedenie tohto rozpätia do 100 bodovej stupnice. Bodová hodnota pôdy je vyjadrená indexom od 6 do 100 bodov.

Najnižšiu hodnotu 6 bodov majú trávne porasty v chladnom, vlhkom klimatickom regióne s priemernou ročnou teplotou pod 5°C v hlbokých údoliach s veľmi príkrymi svahmi nad 30%, kde je pôda nevhodná pre poľnohospodársku výrobu, ale mala by byť zalesnená.

Najvyššiu hodnotu 100 bodov má černoziem na spraši, stredne ťažká, hlboká pôda viac než 60 cm s priaznivým vodným režimom, v teplom, mierne vlhkom klimatickom regióne s priemernou ročnou teplotou 8 až 9°C na úplnej rovine bez možnosti plošnej vodnej erózie. Sú to pôdy vhodné pre pestovanie intenzívnych tržných plodín, cukrovej repy a zeleniny.

Popísaný systém bol odsúhlasený v r. 1999 ako základ pre ohodnotenie relácií pôdno-klimatických podmienok a ekonomických podmienok hospodárenia na pôde. Prejednávania sa zúčastnili zástupcovia poľnohospodárskej verejnosti, výskumných ústavov a dotýkajúcich sa ministerstiev. Bolo doporučené využiť bodové hodnotenie pôdy ako základ pre nárok na podpory pre znevýhodnené oblasti. Pre tento účel je uvedený systém až do súčasnej doby využívaný. Využíva sa rovnako pre daňové účely, k oceneniu pôdy pri pozemkových úpravách a pod.

Využitie kritéria výnosovosť pre vymedzenie ostatných znevýhodnených oblastí

Vyššie uvedená metóda bola využitá pri vymedzovaní ostatných znevýhodnených oblastí. Na základe bonitačných máp a uvedených databáz bola vypočítaná priemerná bodová hodnota poľnohospodárskej pôdy na území každého katastra alebo na území každej samosprávnej obce v SR. Národný priemer bodovej hodnoty výnosovosť všetkej poľnohospodárskej pôdy v SR je 33 bodov a 80% národného priemeru predstavuje 27 bodov.